

N:o 54.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 4 kap. 8 och 9 §§ strafflagen; gifven Kristiania slott den 16 februari 1903.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 4 kap. 8 och 9 §§ strafflagen.

Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Ossian Berger.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse af 4 kap. 8 och 9 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 4 kap. 8 och 9 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

8 §.

Nu kan så hända, att någon, sedan han blifvit till straff för ett brott dömd, varder öfvertygad att förut hafva föröfvat annat brott; då skall straffet så bestämmas, som hade han på en gång varit för båda brotten lagförd; och varde, vid straffets tillämpning, afräknadt hvad han af det honom förut ådömda straff redan kan hafva utstått.

Har någon, sedan han blifvit till straff dömd, men innan han det till fullo undergått, föröfvat nytt brott; då bör straffet för detta brott, med iakttagande af de här ofvan stadgade grunder, af domstolen förernas eller sammanläggas med det förra straffet eller, om detta var till någon del verkställt, då det nya brottet begicks, med hvad af samma straff då återstod; och skall å det sålunda bestämda straffet afräknas hvad af förra straffet eller sagda återstod däraf kan vara verkställt efter det nya brottets föröfvande.

9 §.

Har någon, som är för brott tilltalad, i anledning däraf varit i häkte hållen, och dömes han i det mål till frihetsstraff på viss tid eller till böter, må domstolen, om med hänsyn till omständigheterna

så pröfvas skäligt, förordna, att straffet skall anses till viss del eller helt och hållet verkställdt genom den dömdes hållande i häkte. Ej må dock frihetsstraff, som omedelbart ådömes, anses verkställdt till större del än som mot häktningstiden svarar, då en dags häkte räknas lika med en dags fängelse samt i öfrigt de grunder tillämpas, hvilka för en straffarts förvandling till annan äro stadgade.

Föres i högre rätt klagan angående ådömdt straff, vare den rätt ej bunden af den lägre domstolens beslut i fråga om tillgodoräknande af häktningstid, ändå att talan emot beslutet ej fullföljes.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott fredagen den 31 januari 1902

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern friherre VON OTTER,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: herr VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 CLAËSON,
 CRUSEBJÖRN,
 ODELBERG,
 HUSBERG,
 PALANDER,
 HAMMARSKJÖLD,
 WESTRING.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hammarskjöld anförde i underdånighet:

»I underdånig skrifvelse den 8 maj 1900 anhöll Riksdagen, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvar- under en till ansvar för brott förvunnen person suttit häktad, kunde, efter domstolens pröfning i hvarje särskildt fall, till större eller mindre del honom tillgodoräknas.

Riksdagen förbisåge, enligt hvad i skrifvelsen uttalas, visserligen icke, att det ur principiell synpunkt kunde finnas åtskilligt att erinra mot ett likställande af häktning med straff, då nämligen syftet med den förre åtgärden vore helt annat än straffets ändamål, men praktiskt sedt finge dock erkännas, att häktningstillståndet till beskaffenheten hade stor likhet med frihetsstraffen, sådana dessa för närvarande vore anordnade; frihetens förlust utgjorde hufvudmomentet i så väl straffarbete som fängelse, och det borde då ej möta synnerliga betänkligheter att låta den frihetsförlust, som häktningen innebure, gå i afräkning på den frihetsförlust, som i form af straff skulle å brottet följa. Hvad böter anginge, måste detta straff anses medföra ett mindre lidande än de med frihetsförlust förenade straffen, och häktningen kunde då så mycket mera anses uppväga det bötesstraff, hvarmed brottet enligt lag kunnat försonas. Det vore dock ej Riksdagens mening, att den häktade under alla förhållanden skulle äga att tillgodoräkna sig den tid, hvarunder han suttit häktad, utan borde detta blifva beroende af den häktades eget förhållande under rannsakingstiden, jämte andra på denna frågas bedömande inverkan omständigheter.

I anledning af Riksdagens förevarande framställning har justitiekanslersämbetet afgifvit infordradt underdånigt utlåtande.»

Efter redogörelse för handlingarnes innehåll yttrade departementschefen vidare :

»I hufvudsaklig öfverensstämmelse med Riksdagens af justitiekanslersämbetet tillstyrkta hemställan torde föreskrifter böra meddelas därom, att häktningstid må kunna, efter domstolens bepröfvande i hvarje särskildt fall, afräknas å det ådömda straffet, ehvad detta utgöres af straffarbete å viss tid, af fängelsestraff eller arrest eller af böter. Då med afseende å straffet för visst brott den tillfälliga omständigheten, att den dömdes såsom misstänkt för annat brott hållits häktad, icke rimligen synes kunna äga någon betydelse, läres afräkning böra medgifvas endast å straffet för den gärning, som föranledt den dömdes hållande i häkte; särskildt i fråga om straff för forseelser, som begås under häktningstiden, kan afräkning uppenbarligen ej ifrågasättas. Däremot bör det icke möta något hinder att medgifva afräkning, då den gärning, för hvilken den tilltalade häktats, i slutliga utslaget finnes böra bedömas efter annat lagrum, än vid häktningen förutsattes.

I justitiekanslersämbetets underdåniga utlåtande förordas sådan begränsning i afseende å afdraget, att genom häktningen högst en viss del af det utsatta straffet må betraktas såsom verkställd. Häremot

synes dock kunna erinras, att just i de fall, då det ådömda straffet är så lindrigt att nämnda begränsning skulle äga någon praktisk betydelse, i allmänhet de starkaste skälen tala för medgifvande af afräkning; också är sådan begränsning okänd för åtminstone de flesta utländska lagar och lagförslag, i hvilka bestämmelser om tillgodoräknande af häktningstid finnas upptagna. Dessutom skulle den af justitiekanslers-embetet ifrågasatta regeln föranleda svårigheter, när den häktade för olika brott dömes till särskilda straff, som med hvarandra sammanläggas. I en annan riktning erfordras däremot, såsom af justitiekanslers-ämbetet framhållits, inskränkande bestämmelser angående möjligheten till afdrag. Det måste nämligen fastslås, huru lång tids häktning svarar emot en dags frihetsstraff af olika slag, och huru stort afdrag alltså högst må föranledas af en viss tids häktning. Då det allenast gäller att bestämma en yttersta gräns för häktningstidens tillgodoräknande, torde lämpligast vara, att häktning likställes med fängelsestraff.

Några ytterligare inskränkningar i domstolens pröfningsrätt synas icke lämpligen kunna föreskrivas. Äfven utan uttryckligt stadgande lär det vara tydligt, att domstolen icke äger taga hänsyn till sådana förhållanden, som vid straffets utmätande tagits eller bort tagas i betraktande såsom straffminskningsgrunder eller förmildrande omständigheter.

Då lägre domstols utslag beträffande själfva straffet ändras i högre rätt, måste denna hafva full frihet i afseende å afdraget, äfven om det föregående beslutet i denna fråga icke blifvit öfverklagadt. I annat fall skulle lätteligen det återstående straffet kunna blifva strängare eller mildare, än med någondera domstolens uppfattning öfverensstämmer. Särskildt skulle missförhållanden uppkomma, när den högre rätten tillämpar annat lagrum eller bestämmer straffet i annan straffart än den lägre domstolen. Emellertid följer af allmänt erkända rättsgrundsatser, att det slutliga resultatet icke får på talan af käranden förmildras eller på den tilltalades besvär försvåras. Till förebyggande af tvekan och missförstånd torde uttryckliga stadganden i dessa hänseenden böra meddelas. Att högre rätt äger bevilja afdrag jämväl för tid, hvarunder den tilltalade hållits häktad efter det den lägre domstolens utslag meddelades, lär däremot icke behöfva särskildt uttalas.»

Sedan departementschefen härefter uppläst ett i enlighet med hvad sålunda blifvit anfördt upprättadt förslag till lag om tillgodoräknande af häktningstid, af den lydelse, bilagan litt. C vid detta protokoll utvisar, hemställde han i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande

öfver detta förslag måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhämtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdde hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lämna bifall.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Bil. litt. C.

Förslag

till

Lag

om tillgodoräknande af häktningstid.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Har någon, som för brottslig gärning dömes till straffarbete på viss tid, till fängelse eller arrest eller till böter, blifvit såsom miss-tänkt för den gärning i häkte hållen, pröfve domstolen efter omständigheterna, om och till hvilken del straffet skall anses verkställdt genom den dömdes hållande i häkte.

2 §.

Ej må i fall, som i 1 § afses, frihetsstraff anses verkställdt till större del, än som svarar emot häktningstiden då två dagars häktning sättes lika med en dags straffarbete samt i öfrigt de i 4 kap. 6 § strafflagen och 32 § af strafflagen för krigsmakten stadgade grunder tillämpas.

3 §.

Varder slutligt utslag angående häktad af högre rätt ändradt med afseende å det ådömda straffet, vare den lägre domstolens beslut om tillgodoräknande af häktningstiden utan verkan, ändå att talan däremot ej blifvit fullföljd. Dock må icke i något fall det återstående straffet på besvär af den tilltalade sättas högre eller i anledning af åklagarens eller målsägandens talan sättas lägre, än enligt det öfverklagade utslaget.

*Utdrag af protokollet öfver lagärenden, hållet uti Kungl. Maj:ts
högsta domstol tisdagen den 21 oktober 1902.*

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden: HERSLOW,
CLAËSON,
HELLSTRÖM,
BILLING,
QUENSEL.

Ledamoten i lagbyrån, assessoren i Svea hofrätt Åke Thomasson föredrog note ur protokollet öfver justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 31 januari innevarande år, utvisande att Kungl. Maj:t i nåder förordnat, att högsta domstolens utlåtande skulle, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, inhemtas öfver upprättadt förslag till lag om tillgodoräknande af häktningstid; varande förslaget bilagdt detta protokoll.

Högsta domstolen fann förslaget gifva anledning till följande anmärkningar:

1 §.

Föreskriften, att afdrag för häktningstid må medgifvas endast i fråga om straff för brott, för hvilket den tilltalade hållits i häkte, synes mindre lämplig. Det kan nämligen inträffa, att en person, som häktats för ett brott, tilltalas jämväl för annat brott och slutligen sakfälls för det senare men frikännes för det brott, som ursprungligen

föranledt hans häktande. I sådant fall kan svårighet uppstå att afgöra, huruvida den tilltalade hållits häktad för just det brott, hvarför han fälles.

Lagrummet synes därför böra så affattas, att åt domstolen inrymmes frihet att medgifva afdrag för häktningstiden å straff, ådömdt för hvarje brott, hvarom rannsakats i det mål, däri den tilltalade hållits häktad.

Vidare torde till undvikande af missuppfattning tydligare än med §:ns nuvarande lydelse böra uttryckas, att hela det ådömda straffet må kunna anses verkställt genom den dömdes hållande i häkte.

2 §.

Då det synes vara förslaget mening, att domstolen vid sin pröfning, om och i hvad mån ådömda böter skola anses vara aftjänade därigenom att den dömda varit hållen i häkte för den gärning, hvarför han blefve till ansvar fälld, icke skulle vara bunden af någon inskränkande bestämmelse, men med hänsyn till gällande föreskrift, att vid bristande tillgång till böters gäldande dessa skola genom frihetsstraff aftjänas, det i denna § meddelade stadgande kan så uppfattas, att detsamma vore tillämpligt jämväl i fråga om afdrag å bötesstraff, torde med tydlighet böra utmärkas, att stadgandet afser allenast omedelbart ådömdt frihetsstraff.

3 §.

Enär det synes vara billigt och jämväl lärer vara med förslaget mening öfverensstämmande, att äfven den, som varit häktad, men vid utslaget meddelande är försatt på fri fot, kan till följd däraf att han varit hållen i häkte få åtnjuta afdrag å det straff, hvartill han i målet dömes, torde uttrycket »slutligt utslag angående häktad» icke vara fullt korrekt. För öfrigt synes meningen med 1:sta punkten i denna § bättre än enligt den föreslagna lydelsen uttryckas genom ett stadgande i den riktning, att högre rätt, under hvars pröfning klagan angående ådömdt straff kommer, icke är bunden af det beslut, den lägre domstolen kan hafva meddelat rörande tillgodoräkande af häktningstid, ändå att särskild talan däremot ej blifvit fullföljd.

Senare punkten af §:n innehåller så allmänt erkända rättsregler, att densamma kan såsom obehöflig ur lagförslaget utgå.

Högsta domstolen ansåg det ämne, ifrågavarande lagförslag afsåge, vara af den principiella betydelse i straffrättsligt hänseende, att de stadganden, genom hvilka det skulle regleras, hade sin rätta plats i strafflag.

Ex protokollo
Erik Ölander.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet
å Kristiania slott måndagen den 16 februari 1903.*

i närvaro af:

Statsråden: ODELBERG,
HUSBERG,
PALANDER,
WESTRING,
BERGER,
Justitieråden: Lindbäck,
Claëson.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Berger anmälde i underdånighet:

Högsta domstolens genom note ur protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 31 januari 1902 inhämtade utlåtande öfver det vid samma protokoll fogade förslag till lag om tillgodoräkande af häktningstid.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll yttrade departementschefen:

»Såsom högsta domstolen framhållit, är det otvifvelaktigt, med hänsyn till den principiella betydelsen af de i lagförslaget upptagna

bestämmelser, önskvärdt att åt desamma beredes plats i strafflag. Då förslaget innehåll närmast torde vara att hänföra till de ämnen, som afses i 4 kap. af allmänna strafflagen, synas, efter det 8 och 9 §§ i nämnda kapitel blifvit till en § sammanslagna, nu förevarande stadganden lämpligen kunna, sammanförda till en §, intagas såsom § 9 i samma kapitel. På grund af den hänvisning till allmänna strafflagen, som innehålles i 30 § af strafflagen för krigsmakten, blifva de nya stadgandena utan vidare tillämpliga i fråga om brottmål, som skola enligt sistnämnda lag bedömas, och lär det vara uppenbart, att då fråga är om stadgandenas tillämpning i mål af nyssnämnda art under frihetsstraff å viss tid kommer att innefattas jämväl arreststraff. I öfverensstämmelse med hvad nu anförts, har lagförslaget blifvit omarbetadt. Vid denna omarbetning hafva de af högsta domstolen framställda anmärkningar i afseende å förslaget innehåll blifvit beaktade.»

Departementschefen uppläste härefter i enlighet med det afgifna yttrandet affattadt förslag till lag om ändrad lydelse af 4 kap. 8 och 9 §§ strafflagen och hemställde att detsamma måtte, jämlikt § 87 regeeringsformen, genom nådig proposition Riksdagen till antagande föreläggas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet, af den lydelse bilagan litt. vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
G. Zethelius.